

“Türkiye’de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları”

Kitabında yayımlanan makale.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE STRATEJİK ARAŞTIRMA KÜLTÜRÜ

Aydın Nurhan

Dışişleri Bakanlığı, Stratejik Araştırmalar Merkezi, Başkan Vekili

A. TANIM

Strateji klasik anlamıyla, bir ulusun sahip olduğu kavram ve kaynakları (ör. Politik, ekonomik, teknolojik, askeri, moral vb.), saptadığı amaçlara ulaşmak için, etkin biçimde örgütlenme sanatı olarak tanımlanmaktadır.

Stratejik Araştırma Merkezleri de bu örgütlemeye yardımcı olmak üzere oluşturulan resmi ve gayriresmi (modern anlamda STK’larca kurulan düşünce kuruluşları) kurumlardır. Amaçları ham bilgiyi işlemek ve uygulanabilir, yani pratiğe geçirilebilir (**processed information**) hale getirmektir.

İletişim çağında insan beyninin başedemeyeceği kadar fazla bilgiye ulaşabilmekte, “bilgi kirliliği” ortamında özellikle diplomasi ve istihbarat servisleri, ağırlığı hızla analist yetiştirmeye ve uluslararası strateji kuruluşlarının işlenmiş, süzülmiş bilgilerinden yararlanmaya kaydırmaktadırlar.

Stratejik araştırmalar yerine göre sokağa atılırcasına milyonlarca dolar gerektiren çok pahalı, özellikle **ofansif, pro-aktif dış politika** geliştirme aşamasına ulaşmamış ülkeler için lüks faaliyetlerdir.

Lüks faaliyetlerdir, çünkü edilgen ülkeler bu faaliyetlerden elde ettikleri bilgiyle ne yapacaklarını bilemezler, prestij için, yüzbinlerce dolara malettikleri sempozyum, konferans vb. toplantı verilerinden yararlanamadıkları gibi, bu işlenmiş bilgileri etkin değerlendiren, hızla pratiğe geçirebilen yabancı istihbarat servislerine de bedava hizmet vermiş olurlar, kıt kaynaklarıyla kendi aleyhlerine geliştirilebilecek fikir üretimine katkıda bulunurlar.

Strateji alanında gelişmemiş ülkelerin en önemli handikapı, iletişim kanallarının tıkalı olması, yani işlenmiş bilginin karar makamlarına ulaşip pratiğe dönüşmemesidir.

Gelişmekte olan ülke bürokrasilerinde ve iş dünyasında strateji merkezlerinde üretilen “işlenmiş bilginin” pratiğe geçirilmesi konusunda henüz yeterince bilinçlenme bulunmamaktadır.

I. Doktrin Kültürü

Başta ABD olmak üzere, Batı yönetim anlayışı tutarlı, bütüncül, entegre doktrinler üzerine bina edilmiş politikalarla çalışmayı esas alır. Doktrinler, yıllar içinden imbiklenmiş, süzölmüş, tutarlı, muhkem fikirlere dayanır. Siyaset ve uygulama makamları da kendilerine sunulan birkaç alternatif ve hatta çatışan doktrinden meşreplerine uyan birini benimseyerek devlet politikası haline getirirler.

Stratejik çalışmalarda bir devletin çıkarlarına hedef olarak alınan ülke ve halklar laboratuvar böceği gibi gözlem altına alınır ve bu böceğe neler yapılabileceğinin bilimsel hesapları yapılır.

Stratejik çalışmalarda en önemli faktör uygulayıcının veya karar makamının “**beyninin acıkması**”dır. Foreign Affairs ve benzeri dergilerin on, onbeş yıl önceki nüshalarına baktığımızda ABD yönetiminin bugün uygulanmakta olan politikalarının **fikri arayışlarına** rastlarız.

Büyük devletler politikalarının tıkanıdığı alanlarda, yani üç beş yetkilinin kapalı kapılar ardında el yordamıyla, keyfi karar verme korkusunu hissettiklerinde, konuları bürokrasi dışı uzmanlara tartıştırap olgunlaştırma kültürüne sahiptirler.

Ofansif, pro-aktif politika güden devlet yönetimleri, belki 20 yıl sonrası için ihtiyaç duydukları alanlarda;

a. Düşünce kuruluşlarına ve üniversitelere gündem konusunu vermekte, bunun için araştırma ve doktora bursları tahsis etmekte,

b. Milyonlarca dolar sarfetmek suretiyle ulusal ve uluslararası strateji kuruluşlarını biraraya getirerek ad hoc veya sürekli networklar kurmakta,

c. Yabancı ülkelerin beyinlerinden yerinde yararlanmak (işlenmiş bilgi almak) ve bu beyinler aracılığıyla hedef ülkelere fikirlerini zerketmek (yönlendirme) gibi çifte amaçla, hedef ülkelerde kendi think tanklarını kurmaktadır.

Ofansif, Pro-aktif politika güden devletler rastgele, laf olsun diye sempozyum düzenlememekte, arayışlarına uygun proje geliştirmekte, önce hedef saptamakta, sonra ona ulaşmak için bütçe ayırmaktadırlar.

Bu, bilinçli stratejik yaklaşımdır. Harcanacak paranın karşılığı baştan saptanmıştır, sorulacak ve yanıtı aranacak konular baştan belirlenmiştir. Hangi alanlarda entelektüel çıkış noktaları arandığı öncelik sırasıyla ve hedef dağıtılmadan belirlenmiş, sonra da bu ihtiyaçlara yanıt verecek araştırma, doktora bursu, uluslararası toplantı ve hatta ABD ve diğer ileri ülkelerin yaptıkları gibi, o kuruluşun gücü nisbetinde ve onun inisiyatifıyla kurulabilecek network bütçeleri de oluşturulmuştur.

Hedefi belirgin Pro-Aktif politika amacıyla ihtiyaç duyulan açılımlar için ayrılacak bütçe ile sağlanacak “processed information” gerçekten etkin yarar sağlayacak, harcanan paranın karşılığı fazlasıyla alınmış olacaktır. Bu yaklaşım ile, keyfi bir kararla düzenlenen ve yüzbinlerce dolara malolan amaçsız girişimler arasında ciddi zihniyet farkı vardır.

II. Defansif Kültür

Doktriner yaklaşımın karşı tarafında ise güçsüz ülkelerin defansif, palyatif, günü kurtaran kültürü yer alır.

Bölgesel veya küresel aktör olmayan ülkeler defansta olup, satrançta hamleyi daima güçlü ülkelere beklerler, oyun kurucu güçleri olmadığından, hesapları “oyun bozmak” üzerine kuruludur.

Makamın bilgi getirdiği sanısıyla uzman görüşüne başvurmayı akledemeyen, okumaktan uzak, “**beyni henüz acıklanmamış**” ülke uygulayıcıları (ve özel sektör açısından işadamları) kendilerine sunulan uzman görüşlerini çöpe atarlar, ezbere, sınırlı bilgiye dayanan, duygusal, anlık, keyfi, rastgele ve çarşı kararlar alırlar.

III. Eğitim Felsefesi

Sorunun kökeninde eğitim felsefesi yatmaktadır.

Ezberci, günlük evrakı elinden biran önce çıkarmaya çalışan, günü kur-tarıcı yaşam tarzı ile, buna karşın kavramlara yükselebilen, “olayların akışına kapılmayan” kurmay yönetim anlayışı arasında ciddi fark vardır.

Nihai olarak neye hizmet ettiğinin bilincinde, kavramlarla düşünme disiplinine sahip beyin uygulamada tıkanıldığında günlük pratiğin dışında yaratıcı, bütüncül çıkış noktaları arar. Stratejik Araştırma kuruluşları da bu arayışlara cevap verirler.

Stratejik Araştırma kuruluşları, karar vericilerin siparişlerinin yanısıra, hissettikleri, koku aldıkları trendler konusunda inisiyatif alarak kendilerince gerekli gördükleri araştırmayı yapar, bu özgürce geliştirilen üretimi de karar ve uygulama makamlarına sunarlar.

IV. Doğru soru sorma aşamasına ulaşmak

Strateji kuruluşları devletten gizli ve açık destek aldıkları gibi, özel sektörden de bağış alarak yaşarlar. Think Tankların en yaygın oldukları ABD’de bu tip özel kuruluşlar belirli bir görüşün ulusal politika haline gelmesi için çalışırlar, bir nevi lobicilik yaparlar. Think

Tankların bir diğre gelir kaynağı da Devlet ve özel sektör tarafından kendilerine sipariş edilen konulardaki araştırmalardır.

Türkiye’de özel sektör ve siyasi partilerin bu alandaki açılımları gelecek için oldukça umut verici bir aşamaya ulaşmıştır.

Büyük devletlerin diplomatik misyonları da yerel düşünce kuruluşlarıyla etkin iletişim içine girerler. Yine, pasif ülke diplomatları bu tip ilişkilerden haberdar bile değildirler, bu kuruluşlara üye olmadıkları ve toplantılarına katılmadıkları gibi, kazara ellerine geçen bilgiyi nasıl kullanacaklarını da bilemezler.

Stratejide herşeyin başında, doğru cevaplar için “**doğru soruların sorulmasının öğrenilmesi**” gerekir, doğru sorular ise bir konuya yıllar boyu konsantrasyon ve tefekkür içinden olgunlaşır. Bu yoğunlaşma günlük acele içindeki memur için lükstür, sözkonusu değildir.

V. Liberal Ortam

Stratejik Araştırma kuruluşlarının bir üçüncü niteliği de, şeytanın avukatlığı dahil, ufuk genişletici uçuk fikirler üretimidir. Stratejik çalışmalar biraz da moda defilelerine benzer, zaman zaman hayata geçirilmesi, uygulanması imkansız, uçuk, lüks, yaratıcı fikirler geliştirirler. Bu çalışmalar da yöneticilerin tefekküre dalmasına, ufkunu açmaya, vizyon geliştirmelerine yarar.

Devlet adamlığı ispatlanmış beyinlerin özel oturmelerde “vatan hainliği” damgası yeme korkusu olmadan her türlü uçuk, sıradışı, statüko karşıtı fikri serdedebilecekleri liberal ortamın yaratılması da bu beyin fırtınası örgütlerinin başarısı için olmazsa olmaz bir koşuldur. ABD istihbarat örgütlerinin zaman zaman Hollywood senaristleriyle işbirliği bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Öte yandan, memur ile strateji kurmayı arasında yetiştirme farkı da birçok ülkede gözardı edilmektedir. Memur, görevi gereği bilgi ezberlemek ve istendiğinde bu bilgiyi amirlerine eksiksiz olarak sunmak, sorulmadıkça da fikrini kendine saklamak üzere koşullandırılır.

Strateji kurmayı ise ezbere memur “data”sı değil, “fikir” vermek üzere eğitilir. Stratejist, öğrendiği datayı ezberinde tutmamak, öğrendiklerini beyindeki mevcut bilgi halitasında eritmek ve bu karışımı yaratıcılıkta kullanmak üzere şartlandırılır. Stratejist eğitimi sırasında yapılacak en büyük hata, yöneticilerin bu uzmanlardan fikir yerine ezberlenmiş data istemeleri, forasyonlarını deforme etmeleridir.

VI. “Les absents ont toujours tort – Absents are losers”

“Namevcutlar daima kaybederler”

Bilindiği gibi dünyanın saptanmış, belirli gündemlerini takip eden çeşitli uluslararası uzmanlar grupları vardır. Belirli bir konuda dünyanın neresinde bir toplantı olsa hep bu ünlü uzmanların davet edildiklerini görürüz.

Bu gruplar uluslararası klanlardır. Özellikle gelişmiş ülkeler, uzmanlıkta son derece detaya inmiş beyinlerini bu toplantılarda sürekli hazır tutarlar. Bilirler ki, “Les absents ont toujours tort – Absents are losers – Namevcutlar daima kaybederler”

Stratejik araştırmalarda güçsüz ülkelerin güçlü beyinleri de uzun yıllar içinde bu klanların çalışmalarında yer alarak zamanla ağırlık kazanabilirler. Süreç içinde önce belirli alandaki uluslararası uzman ailesinden etkilenecekler,

o ailenin ruhuyla bütünleşecekler, sonra da empati ile geliştirdikleri ulusal tezlerini bu ortamlara ruhlarından üföecekler, uluslararası camiayı etkilemeye, ulusal davalarına yaklaştırmaya başlayacaklardır.

Bununla birlikte Strateji Enstitüleri bir ülkede ilk kez kurulmaya başlandığında, bunlar yabancı güçlü devletler için en iyi istihbarat kaynağı olurlar. Zira ülkenin en iyi beyinleri sempozyumlarda ülkelerinin işlenmiş bilgilerini, “nabzını” içten gelen samimiyetle sunarlar. Yani işlenmiş bilgi üretirler, başka devletlerin emellerine alet olabilecekleri gibi, onların derin oyunlarının farkına varamayıp yabancıların emellerine hizmet eden fikirlerin ithalcisi, fikri kompadoru olma tuzağına da düşebilirler. Başlangıç döneminde bu konuda uyanık olunmasında ciddi yararlar vardır.

Gerçekte uluslararası stratejik beyin fırtınaları yukarıda da değinildiği gibi “işlenmiş bilgiyi pratiğe dönüştürebilenlerin” oyunudur.

Bu oyunda her uzman fikrini ortadaki şapkaya atmakta, sonra bu harmandan her ülke işine yarayan fikirleri değerlendirebilmektedir. Sorun da, geri ülkelerin bilgiyi pratiğe geçirememesi, hatta bunun farkında bile olmamasıdır. Yine de gelişmemiş ülkeler de çaresiz, bu oyuna bir noktadan başlamak zorundadırlar. Ülkemiz ise Özal devrimleri kapsamında bu alanda epey yol katetmiştir.

Strateji özellikle ofansif politikalar üretmek zorunda olan bölgesel ve küresel oyun kurucu “power”lar için önemlidir. Günlük işleri kurtarmaya çalışan ezberci, güçsüz devletler ise edilgen ve reaktif politikalar peşinde olurlar. O nedenle stratejik üretim gelse bile onu değerlendirecek yapı ve konumda değildirler.

VII. Paralel (second track) Diplomasi

Devletlerarası ilişkilerdeki soğukluk ve resmîyetin sık sık uzun vadeli tıkanmalara yolaçtığı dikkate alındığında, bu tıkanıklıkların aşılmasındaki etkin yöntemlerden birisi de yarı resmî ve sivil kuruluşların devreye girmesidir. Özellikle dış politikanın demokratlaşması, şeffaflaşması ve kitlelere malolmasına paralel olarak STK’lar da gerek baskı grubu, gerek uzlaştırıcı nitelikleriyle etkin rol oynamaktadırlar.

Düşünce kuruluşları gerçekte birer uluslararası aile niteliğinde olmakla bu kuruluşlar arasındaki networklar ve ortak uluslararası toplantılar da bu nitelikleri ile uluslararası diplomaside ayrıca başarılı çözümlere katkıda bulunmaktadır.

VIII. Türkiye’de Durum

Strateji kültürü açısından Türkiye iki tezat görünüm veren konumdadır.

Ülke bir yandan çöküş dönemi Osmanlı İmparatorluğu defansif, reaktif refleksleri ile hareket ederken, diğer yandan da yükselme çağındaki Cumhuriyetin ofansif, pro-aktif reflekslerini göstermekte, bu geçiş dönemi sürprizleri ile herkesi kararsızlıkta bırakmaktadır.

Türk ekonomisi bir trilyon dolar düzeyine yaklaştıkça bölgesel ve hatta küresel aktörler arasına girecek, bu sürecin doğal bir sonucu olarak Yükselme çağındaki Cumhuriyet kuruluşlarının da ofansif, pro-aktif politikalar geliştirmeleri, bunun için de her alanda dil bilen ciddi uzmanlar yetiştirmeleri, politikalarını ciddi analizler üzerine bina edilmiş doktrinler arasından seçimler ve alternatiflerle oluşturmaları gerekecektir.

a. Siyasi Partiler ve Think Tanklar

Ülkemizde geçmiş askeri darbelerin sıklığı dikkate alındığında, mevcut partiler yapılanmasında stratejik araştırma kültürünün düzeyinin ileri olmasını beklemek gerçekçi olmaz. Bu gerçeklik içinde bürokrasinin politikacılar stratejik kararlar ve yönlendirme beklemesi şu aşamada erken bir beklenti olacaktır.

Siyasi partilerimizin gölge kabineler kurmaları, bu kabineleri besleyecek strateji merkezlerinin olgunlaşması zaman alacaktır.

b. Bürokrasi ve Think Tanklar

Konuya bürokrasi cephesinden bakıldığında da, ülkemizde kurulmuş bulunan düşünce kuruluşlarınca üretilen bilginin henüz bürokratik karar mekanizmalarını yeterince etkilediği söylenemez.

ABD’deki düşünce kuruluşları arasında “devlet” eksenli olanların yanı sıra, Devlet kararlarını çıkar gruplarının yararları doğrultusunda etkilemek üzere kurulu düşünce ve baskı grupları da yaygındır.

Ülkemizdeki düşünce kuruluşları Batı dünyasındaki özel baskı ve çıkar grupları gibi yapılanmaktan ziyade diplomatik, askeri, ekonomik ve sosyal amaçlar etrafında yoğunlaşmakta, zaman zaman özel sektöre verilen araştırma işlerini de yapmaktadırlar.

Bürokrasimiz için önemli veriler sağlama aşamasına gelmiş bulunan düşünce kuruluşlarımızın ürettikleri bilginin henüz yeterince değerlendirildiği söylenemez. Hatta denilebilir ki, yabancı diplomatik misyonlar ve şirketler bu kuruluşlarımızı daha fazla ciddiye almakta, üretimlerine daha fazla değer vermektedirler...

c. Özel sektör ve Think Tanklar

Giderek dünyaya açılan, küreselleşen Türk sermayesi Batılı rakipleriyle mücadelede strateji kültürünün içine girme ihtiyacı duymakta ve transnasyonal şirketlerimiz bu amaçla hem kendi bünyelerinde yapılanmakta ve hem de siparişle yerli ve yabancı düşünce kuruluşlarından fikri üretim talep etmektedirler. Tekrar vurgulayalım, stratejik çalışmalara edilgenler değil, özellikle ofansif ve pro-aktif kuruluşlar ihtiyaç duyarlar.

Özel sektör yalnızca rakipleri için araştırma yaptırmak değil, bunun yanı sıra yasa yapıcı siyasetler üzerinde etki yapmak için de fikri üretim geliştirir, bu amaçla da araştırma yaptırır.

d. Sivil Toplum Kuruluşu (Baskı Grubu) olarak Think Tanklar

Batı dünyasında özel sektör gibi, çevreci vb. gruplar da toplumu ve yasa yapıcıları inandıkları davaya ikna etmek ve onun ötesinde baskı yapabilmek için ciddi araştırmalar yapar ve yaptırır. Ülkemizde de bu alanda ufak da olsa uyanış vardır.

B. FAALİYETLER

I. Araştırma

Strateji kurumlarının başta gelen etkinliği araştırma yapmak veya yaptırmaktır. Bu kuruluşların kendi uzmanları olduğu gibi, misafir uzman ve araştırmacı istihdam etmek, üniversitelere doktora bursu vermek ve stajyer eğitimi vb. yollarla araştırma faaliyetlerinde bulunulur.

II. Konferanslar, Yuvarlak Masa Toplantıları, Grassroots strateji kültürü

Gelişmekte olan ülkelerde strateji kuruluşlarının toplantıları elitist ve kapalı devre olup, yaygın piramit üzerinde yükselmezler, yaygın demokratik katılımdan beslenmezler. Siyasi, askeri ve ekonomik sorunlar bu alanların dar kadroları arasında, fazlaca yaratıcılık olmayan formel bir çerçevede yapılır. Belki şu söylenebilir, bu toplantılar sivil ve askeri bürokrasinin kapalı kapılar ardında aldığı kararlardan biraz daha geniş katılımlı ve akademisyen ve bazı sivilin de katkıda bulunduğu fikri toplantılardır.

Halbuki konferanslar, özellikle konuşmacılı yemekli toplantılar, başta ABD toplumu olmak üzere Batı'da yaygın grassroots bir gelenektir. 20-30 kişilik bir arkadaş grubunun ayda bir kez biraraya gelip yemek yeme ve bu yemeğe alanında uzman bir konuşmacı getirme geleneği hem ufuk açıcı, hem de tefekkür geliştirici bir pratik olup, bu alanda ülkemizde Mason, Rotaryen dernekleri gibi örgütlü gruplar dışında henüz yeterince bilinçlenme ve ihtiyaç hissedilmemektedir.

Gerçekte resmi ve sivil toplum önderlerince kasabalara kadar indirilebilecek aylık konuşmacılı yemek toplantıları, think tanklar için birer inkübatör rolü oynayabilir, gelişmekte olan ülkelerde strateji kültürünün grassroots temellerden başlamasını tetikleyebilir.

Gelişmekte olan ülkelerde ezberci, ve bilgiyi güç amacıyla edinme derindeki elit düzeyini aşan mütefekkir elit maalesef çok azdır. O nedenle bazen büyük fedakarlıklarla davet edilen dünyaca saygın beyinlerin konferansları bile yeterince ilgi görmemekte, bu toplantılara rica, minnet ve bazan da icbar ile dinleyici toplanmaktadır.

Strateji kuruluşları bu ilgisizliğin giderilmesinde öncü rol oynayabilirler, bu kuruluşların sağduyulu liderleri aralarında dayanışma ve işbirliği yaparak birbirlerinin toplantılarına katılımcı gönderebilir, ayrıca taşrada think tank kültürünün yayılması için valilik ve kaymakamlıklar, siyasi partiler ve özellikle üniversitelerle işbirliği içinde öncülük edebilirler.

III. Yabancı Kurumlarla İşbirliği, Networking

Strateji kurumları kurum içi araştırmalarının yanısıra ülke içinde seminerler, konferanslar, yuvarlak masa toplantıları, paneller düzenleyerek veya bu tip faaliyetlere katılarak da bilgi birikimi ve üretimi yaparlar.

Gelişmekte olan ülkelerin güçsüz kuruluşları daha ziyade yerel etkinlikler yapabilirken, mali yönden güçlü, özellikle Batılı, veya devlet destekli kuruluşlar, maliyetleri yüzbinlerce doları bulan uluslararası konferanslara evsahipliği yapabilmektedirler.

Mali yönden güçsüz olan kuruluşlar uluslararası arenada edilgen olup, daha ziyade yabancı kuruluşların inisiyatiflerine, fikri arayışlarına ve davetlerine yanıt verme durumundadırlar.

Özellikle kendi ülkelerinde değerlendirilemeyen küskün beyinler, uluslararası davetleri, kendi ülkelerinde sorulmayan fikirlerini serdetme ortamı yaratacakları için, seve seve kabul ederler.

Strateji kurumları birbirlerini konferanslarına davetlerin yanısıra, ikili ve çoktarafli işbirliği anlaşmalarıyla örgütlü olarak da bilgi ve fikir alışverişinde bulunurlar. Bazı ileri kurumlar, gündelik yarım veya bir sayfalık e-maillerle muhatap kuruluşlara kendi dünya görüşlerini süreklilik içinde aktarırlar.

Gelişmekte olan ülkelerde devlet kurumu veya devlet destekli kurumlar ağırlıklı iken, Batı dünyasında STK ağırlıklı Think Tanklar ağırlıklıdır. Bu kurumlar aralarında ikili işbirliği anlaşmaları yaparken pratikte bu anlaşmanın hangi tarafın hangi çıkarına hizmet edeceği de dikkate alınmaktadır. Bu nedenle belki bir planlama ile öncelikli konu ve ülkelerin saptanmasında yarar olabilir. Örneğin Yunanistan'daki bir strateji kuruluşuyla bir Türk kuruluşunun spesifik bir sorunun tartışılacağı bir seri yuvarlak masa toplantıları gibi..

IV. “Müşterisiz Mal Olmaz” STK Devlet İletişimi

Stratejistler sanatçılar gibidir. Gerçekte fikir sanatçısıdır. Sanatlarını sergilemekten, bunların kitlelere yayılmasını, etkinliğini görmekten mutlu olurlar.

Ve günümüz think tanklarında demokratik muhatap her ne kadar kamuoyu ise de, yine de gerçek hedef “Devlet”tir. Bir stratejistin en büyük hayali, yarattığı fikrin devlet politikası haline gelmesi ve uygulanmasıdır.

Üretimlerinin Türk Dış Politikasına dönüşmesi kıvancını yaşamak isteyen düşünce üretim kuruluşları için en önemli mekanizma, ürettikleri “Processed Information” yani işlenmiş bilgiyi bürokraside ve siyasette uygulamaya dönüştürecek “**Interface**”dir. Sözkonusu interface görevini yerine getirecek kurumlar da Dışişleri, Genelkurmay, İçişleri vb. devlet kurumları bünyesindeki Stratejik Araştırma Merkezleridir.

Yarı bağımsız konumdaki bu merkezler STKlar ile içiçe, dirsek temasında olup, düşünce kuruluşları ile devlet mekanizması arasında köprü, katalizatör görevi görürler, sivil enstitülerde “**işlenmiş bilgi**”nin ihtisas daireleri vasıtasıyla uygulamaya geçirilmesine aracılık ederler.

Yine bu resmi merkezler sivil kuruluşları teşvik ve onlara maddi ve manevi destek verirler. Kendileri sorumsuzca kamuoyu önüne çıkıp polemige yolaçacak fikri üretim yapmaktan ziyade, ihtiyaç duyulan alanlarda bir nevi taşeron kullanma yöntemiyle sivil kuruluşlara araştırma projeleri verebilir, istekli ve potansiyeli bulunan kuruluşların, devletin ihtiyaç duyduğu alanlara teksif olmalarına ve belirli alanlarda “**center of excellence**” olmalarına da imkan sağlayabilirler. Bu kapsamda örneğin, istikbal vaadeden merkezlere her yıl karşılıksız onar bin dolarlık ihtisas kitapları alma fonu yaratabilirler.

Resmi Stratejik Araştırma Merkezleri, kurumlarının ihtiyaç duyduğu alanların yanısıra, hissettikleri, koku aldıkları trendler konusunda inisiyatif alarak kendilerince gerekli gördükleri araştırmayı yapar ve yaptırır, bu özgürce geliştirilen üretimi de karar ve uygulama makamlarına sunarlar.

Resmi merkezler yabancı kurumlardan aldıkları davetlere zaman zaman harcırah ve biletlerini karşılamak suretiyle sivil uzman ve akademisyen de gönderebilirler.

III. Yayınlar

Strateji kurumlarının ana etkinliklerinden biri de süreli ve süresiz yayınlardır.

Ciddi, büyük kuruluşların uluslararası saygınlık kazanmış, genelde 3 veya 4 ayda bir yayınlanan hakemli dergileri vardır.

Süreli dergilerin yanısıra özel sayılar, misafir uzmanların araştırma kitapları da bu kurumların yayınları arasındadır.

Aynı şekilde, özel ve resmi kuruluşlarca bedeli mukabili sipariş edilen araştırma sonuçları da özel yayın olarak etkinlikler içinde yer alırlar.

STK Think Tanklarının yayınları daha ziyade kamuoyunu bilinçlendirme ve siyasi otorite üzerinde baskı yaratma amacını güderler.

IV. Kütüphane, Arşiv, Elektronik Veri Bankası

Bir araştırma merkezi olan Strateji Kurumunun gücü ve değeri, herşeyin üzerinde, kütüphanesinin gücü ile ölçülür. Strateji kurumlarında genel strateji kitaplığının yanısıra, özellikle kendisi için seçtiği uzmanlık dalında, genel kütüphanelerde bulunamayacak uzmanlık yayınlarının koleksiyonları bulunmalıdır. Bir kuruma dünyanın dört bir yanından araştırmacılar geliyorlar ise, bunun iki nedeni vardır: Bir, dünyanın başka yerlerinde bulunamayacak özel yayınlar koleksiyonu, iki, dünyaca saygın uzmanların varlığı.

Günümüzde ciddi bir kitaplığı bulunmayan bir merkezin ciddiyetinden bahsedilemez.

Elektronik devrim çağında WEB sayfaları da Strateji kurumlarının olmazsa olmazlarından. WEB sayfalarının güncel tutulamaması ise, gelişmekte olan ülkelerin disiplinsiz ruh halinin yansımasıdır.

Bilginin tasnifinin araştırma için yaşamsal önemi dikkate alınarak elektronik arşiv titizlikle düzenlenmeli, ve bu düzenleme kapsamında linklere ayrı bir değer verilmelidir. Bir araştırmacıyı cezbedecek en güzel imkanlardan biri, WEB sitesindeki en isabetli yönlendirici linklerdir.

WEB sitelerini uzmanlar dışında kamuoyunda kitleler için enformasyon savaşları açısından cazip kılabacak bir başka yöntem ise, o merkezin uzmanlık alanına giren ana konular hakkında, diyelim Kıbrıs konusunda 20 sayfalık, 10 sayfalık, 5 sayfalık, 2 sayfalık ve yarım sayfalık komprime bilgi notlarının konulmasıdır.

Bu çalışmalar bir yandan araştırmacılara synopsis verirken, diğer yandan da daha geniş anlamda genel kamuoyuna 25-30 ayrı siteden derlemek zorunda kalacakları bilgiyi bu komprime ve güvenilir notlarla temin etmiş olacaklardır.

Komprime bilgi vitrini ile kamuoyunu cezbedebilecek düzeye erişen WEB siteleri, uluslararası bilgilendirme ve etkileme savaşlarında, kitleleri kendi fikirlerinin doğrultusunda etkileme fırsatını yakalamış olacaklardır.

V. Gelirler

Think Tankların gelirleri; kurucusunun malvarlığı, vakıflaşma, sponsorlar, gizli veya açık devlet veya siyasi parti desteği, danışmanlık hizmetleri ve devlet ve özel sektör için hazırlanan araştırmalardan elde edilen kaynaklardan oluşur.

VI. Personel

Strateji kurumlarında çalışacak uzmanların ilk vasfı ilme ve bilgiye susamışlık ve bunun tutkusudur. O nedenle bu kuruluşlara ruhsuz, memur tipi akademisyenden ziyade heyecanlı gençlerin daha üniversite sıralarından izlenerek alınması, bu adayların alanlarına göre yabancı ülkelere gönderilip öncelikle dil ve kültür olma üzere o bölgelerde master ve doktora yapmalarının temini, daha sonra da medeni bir yaşam sağlayabilecekleri gelirin kendilerine sağlanması gerekir.

Sözkonusu yatırım hem pahalı ve hem de çok uzun vadelidir, gelişmekte olan ülkeler için büyük lükstür. Kapitalist gelişmede başlangıç sermayesini ve yatırımları devletin sağlaması gibi, Strateji kurumlarının başlangıç yatırımını da devletlerin yapması en akla yakın çözümdür.

Bu uzmanlar belki yetiştiklerinde devletten ayrılabilirler, ama yine de birer ulusal yatırımdırlar. Bilindiği gibi Batılı medyanın her alanda başvurabileceği uzman havuzları vardır. Gündeme önemli bir konu düştüğünde, hemen uzman havuzundan bir isme telefon ederek görüşlerine başvururlar. Gelişmekte olan ülkelerde bu tip havuzlar yeterince oluşmadığı için, ilgili ülkelerin dilini ve kültürünü bilmeyen “medyatik” uzmanların yüzeysel, veriye dayanmayan yorumları yer alır haber bültenlerinde.

Yetiştirilmesi zaman alacak doktoralı stratejistler görev üstlenene kadar geçecek sürede Türkiye’de aktif düşünce kuruluşları kısa vadeli çözümlerle, üniversitelerden veya büyük Batılı devletlerin yaptıkları gibi hevesli yabancı master ve doktora öğrencileri arasından seçim yaparak ilgili uzmanlık masalarını kısa sürede kurabilirler.

Burada belki dikkat edilecek husus, masaların hücre sistemine göre ve sayıları mesela yalnızca üçer uzmandan oluşması, zaman içinde bu sayıların sulandırılmasına karşı mutlak önlem alınmasıdır.

Amaç, bilginin az sayıdaki uzmandan oluşan hücrelerde konsantrasyonu- dur. Bu sayede uluslararası camiada otoriteler yetiştirilmesi sağlanmış olacaktır.

Tekrarında yarar vardır, Strateji merkezleri heyecanlı, bilgi açlığı duyan ve mesajını boşaltmak isteyen hevesli beyinlerin havuzu olmalıdır.

Bu merkezlere imkan var ise, üniversiteleri en yüksek derece ile bitirmiş, hevesli, üstün beyinler alınmalıdır.

6. Tercüme bürosu

Stratejik araştırma merkezlerinin en önemli vasıflarından biri de “süreklilik” dir. Dışişleri, İçişleri, Genelkurmay gibi kurumların memurları fazla mobilizedirler, sık sık görev değiştirirler, bu da kurumsal hafızada kopmalara yolaçar. Buna karşın strateji merkezlerinde kurumsallaşma ve süreklilik esastır. Süreklilik ve Hafıza, bu kuruluşlar için uygun tanımlardır.

Süreklilik nitelikleriyle, uzmanlık alanlarında bölgesel dilleri bilen sayısız eleman çalıştırmalarıyla, bu kurumlar devletin ve özel sektörün konferansları için sık sık ihtiyaç duydukları simültane tercüman havuzu kurdukları takdirde hem bir kamu görevi ifa etmiş, hem de bütçelerine önemli bir kaynak sağlamış olacaklardır.

C. SONUÇ

Stratejik çalışmalar yükselme çağında, ofansif, pro-aktif politikalar üretme aşamasına ulaşmış toplumlar için ihtiyaç haline gelirler. Gelişmekte olan bir ülkede strateji kurumlarının çoğalması, o ülkede kapalı kapılar ardında toplanıp, makamın ilim verdiğini sanan keyfi karar vericilerin laubaliliklerinin terk edilmesi aşamasının müjdecisidir.